

JUSTIITSMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 08.08.2024

Meie 09.09.2024

nr SIM/24-0807/-1K, 1-
6/3004-1
nr 8-2/5997

Perekonnaseisutoimingute seaduse ja rahvastikuregistri seaduse eelnõu kooskõlastamine

Siseministeerium on Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks esitanud perekonnaseisutoimingute seaduse (PKST) ja rahvastikuregistri seaduse (RRS) eelnõu. Justiitsministeerium kooskõlastab eelnõu märkustega.

1. **Eelnõu § 1 p-d 4 ja 5 (PKST § 12 lg 5 ja § 13 lg 9)** – muudatustega asendatakse „vastutav töötleja“ nimeliselt Siseministeeriumiga. Palume seletuskirjas selgitada, et vastav muudatus on tehtud seetõttu, et antud olukorras on Siseministeerium perekonnaseisuasutuse rollis, mitte vastutava töötleja rollis.

Kehtiv seadus lubab volitatud töötlejal parandada vastutava töötleja korraldusel andmed, kui viga on tekkinud andmehõive käigus või on tekkinud tarkvarast tingitud vead. Muudatusega jäetakse need alused sätestest välja ja nähakse laiemalt ette, et volitatud töötleja võib Siseministeeriumi korraldusel parandada vea, et tagada andmete õigsus. Seletuskirjas on öeldud üksnes, et kehtiv regulatsioon ei taga vajalikku paindlikkust, sest teatud juhtudel peab rahvastikuregistri (RR) volitatud töötleja tegema muudatusi ja parandusi andmete õigsuse tagamiseks ka juhtudel, kui vead ei ole tarkvarast tingitud.

Palume seletuskirjas välja tuua mõned näited, millised on need teised olukorrad peale andmehõive käigus ja tarkvarast tingitud vigade, kus Siseministeeriumile kui perekonnaseisuasutusele saab teatavaks mõni viga andmetes.

2. **Eelnõu § 1 p 6 (PKTS § 15 lg 1)** – „edaspidi käesolevas paragrahvis *tõend*“ ei muuda regulatsiooni selgemaks ja täpsemaks, sest §-s 15¹ räägitakse samast tõendist. Teeme ettepaneku § 1 p 6 muudatust mitte teha, sest ilma muudatuseta on §-d 15 ja 15¹ arusaadavad.

3. **Eelnõu § 1 punkt 9 (PKTS § 23 lg 2¹)** – pooldame, et tervishoiuteenuse osutaja juuresolekuta sündinud lapse põlvnemise emast saab registreerida ka ilma kohtusse pöördumiseta, kui on sündi registreerivale ametnikule võimalik tõendada, et laps temast põlvneb.

Eelnõu järgi peavad vanemad võimaluse korral esitama PKTS § 22 lõikes 1 nimetatud andmeid tõendavad dokumendid, mille alusel on võimalik veenduda, et laps põlvneb emast. PKTS § 22 lõige 1 sätestab, et sünni registreerimisel kantakse RR-i järgmised andmed: 1) lapse isikunimi, sugu, sünniaeg, isikukood, sünnikoht, kodakondsus, emakeel ja rahvus; 2) ema isikukood; 3) isa või teise vanema isikukood; 4) hooldusõiguse kuuluvus.

Kiirabikaart, rasedakaart ja muud tõendid, mis kinnitavad, et naine oli rase ja/või võis sünnitada, on seotud punktidega 1 ja 2.

PKTS § 22 lõike 1 punktid 3 ja 4 ei ole seotud tõenditega, mis kinnitaksid lapse põlvnemist emast. Teise vanema vanemluse tekkimist reguleerivad perekonnaseadus ning kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seadus (ei pruugi alati olla bioloogiline ja seega ka DNA analüüsiga seda seost ei ole võimalik tõendada). See pole seotud lapse emast põlvnemise tõendamisega.

Seetõttu leiame, et viide PKTS § 22 lõikele 1 ei ole korrektne ning sätet tuleks täpsustada ning selgitada tõendite ja PKTS-s toodud punktide seost seaduse seletuskirjas põhjalikumalt.

4. **Eelnõu § 1 p 19 (PKTS § 51)** – kavandatava sättega nähakse ette, et kui isik, kelle andmed on kantud RR-i, esitab Eesti ametiasutusele välisriigi perekonnaseisudokumendi, mille andmed erinevad tema RR-i andmetest, edastab Eesti ametiasutus selle perekonnaseisuasutusele ning perekonnaseisuametnik otsustab, kas muuta dokumendi alusel isiku RR-i andmeid. Seletuskirjas ei ole selgitatud, millest lähtuvalt perekonnaseisuametnik oma otsuse tegemisel lähtub. Palume selles osas seletuskirja täiendada.
5. **Eelnõu § 2 p 3 (RRS § 5¹)** – Endiselt on sees 15 aastaste laste "ütluspõhiste andmete" kogumine riigi poolt. Teeme ettepaneku see välja jätta. Siiani ei ole jälgitav, millises menetluses täpselt, mis eesmärgil ja mis normi alusel neid andmeid lastelt riik küsima hakkab, sh kas nende ütluste andmine lastele on kohustuslik jne. Seletuskirjas (lk 4) on märgitud: „Ka Justiitsministeerium on oma märkustes puudutanud muudatust, millega laiendatakse RRS-is sätestatud teatud rahvastiku toimingute menetlustes vähemalt 15-aastase alaealise haldusteovõimet. Justiitsministeerium palus lisada eelnõu seletuskirja põhjendused, miks on ütluspõhiste andmete esitamine vähemalt 15-aastase isiku enda poolt vajalik. Antud ettepanekuga on arvestatud ja põhjendused on seletuskirja lisatud.“ Seletuskirjas (lk 13) selgitatakse: „Rahvastiku toimingute puhul on analüüs näidanud, et alaealise haldusteovõime laiendamisel võiks alustada alaealisele RR-i andmetele juurdepääsu andmisega (enda andmete nägemisega) ja RR-i selliste andmete esitamisega, millel on väiksem kaal ja mõju.“. Palume seletuskirjas kirjeldada põhjalikumalt tehtud analüüsi. Palume esitatud selgitust täiendada ja detailsemalt iga andmeelemendi osas eraldi põhjendada, miks antakse alaealisele nende andmete muutmise õigus (ja miks teiste andmete puhul ei anta).

Seletuskirjas (lk 13) on selgitatud: „Haldusteovõimet kavandatakse eelnimetatud toiminguteks laiendada alates 15. eluaastast, sest ka isikut tõendavat dokumenti saavad taotleda iseseisvalt 15-aastased. Seega, analoogiast lähtudes võiks sama vanus olla ka RR-i andmetele juurdepääsuks ja teatud andmete RR-i esitamiseks.“ Juhime tähelepanu, et isikuandmete kaitse seaduse § 8 alusel on otsustatud et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõike 1 punkti a seoses infoühiskonna teenuste pakkumisega otse lapsele, on lapse isikuandmete töötlemine lubatud, kui laps on vähemalt 13-aastane. Isikuandmete kaitse seaduse ettevalmistamisel arutati vanusepiiri teemat ja otsustati sätestada võimalikult madal vanusepiir. Palume seletuskirja täiendada põhjendustega, miks eelnõuga on valitud vanuse piiriks 15., mitte 13. eluaasta. Palume selgitada alaealise teovõime laiendamise põhimõtteid.
6. **Eelnõu § 2 p 4 (RRS § 21)** – muudatusega nähakse ette, et alla 12-aastaste laste kohta enam kõrgeima haridustaseme andmeid RR-i kandma ei pea, vaid need tekivad sinna automaatselt, määrates tasemeks hariduseta/alusharidus. Juhime tähelepanu, et teatud harvadel juhtudel võib siiski tulla ette olukordi, kus 12-aastane on juba lõpetanud mõne muu haridustaseme ning sellisel juhul peaks säilima võimalus seda automaatkannet muuta. Palume seletuskirjas välja tuua, et selline võimalus on tagatud.
7. **Eelnõu § 2 p 11 (RRS § 47)** – eelnõu täiendatakse sättega, mis lubab väljastada RR-ist andmeid, mis ei võimalda isikut otseselt või kaudselt tuvastada, avalikult kättesaadava andmestikuna. Seletuskirjas puuduvad selgitused selle kohta, milliseid andmeid edaspidi avaandmetena RR-ist kätte saab ja kuidas see eristub statistilisest koondist. Palume esitada seletuskirjas mõned näited.
8. **Eelnõu § 2 p 12 (RRS § 47¹)** – muudatuse kohaselt saavad surnud isiku isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 9 lõikes 4 nimetatud andmed RR-is masintöödeldavaks avaandmeteks. Juhime tähelepanu, et IKS § 9 lõike 4 kohaselt on töödeldavateks isikuandmeteks üksnes andmesubjekti nimi, sugu, sünni- ja surmaaeg, surma fakt ning matmise aeg ja koht. Juhul kui on põhjendatud avaldada ka surnud isiku isikukood, tuleb RRS-is näha ette vastavasisuline erand.

9. **Mõjuanalüüs** – palume mõjuanalüüsi kokkuvõttes hinnata kõigi eelnõu muudatuste koondmõju nii halduskoormuse muutumisele (füüsilised isikud, ettevõtjad) kui ka riigi- ja KOV asutuste töökoormuse muutumisele koos lühikese põhjendusega, et selguks eelnõu kumulatiivne mõju nende sihtrühmade koormusele. Siin võib tekkida vajadus erinevaid sihtrühmade gruppe ka eristada, kui koondmõju neile avaldub erinevalt - nt mõne jaoks koormus väheneb, teiste jaoks suureneb. Kui koormus nii suureneb kui ka väheneb ja koondmõju koormusele on raske hinnata, siis tuleks nii ka märkida. Palume arvestada ka lisatud seletuskirja failis toodud märkustega.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse relemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiitsministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Kristel Vaino
Helen Uustalu
Joel Kook
Piret Elenurm 51972556
Piret.Elenurm@just.ee